Forum for
Utvikling og Miljø

Til: Stortingets Energi- og miljøkomité

Bonn, 9. mai 2017

Innspill til initiativdebatten om Norges oppfølging av Parisavtalen

Forum for utvikling og miljø - et nettverk av 50 norske organisasjoner - hilser initiativdebatten i Energi- og miljøkomiteen om Norges oppfølging av Parisavtalen 15. mai varmt velkommen. Vi vil gjerne bidra med våre innspill til debatten.

For å holde den globale oppvarmingen godt under 2°C, og etterstrebe å holde den til 1,5°C, som bestemt i Paris-avtalen, trengs det en kraftig oppskalering av verdens kollektive klimainnsats. De planlagte klimatiltakene som nå er meldt inn til UNFCCC gjennom landenes nasjonalt fastsatte bidrag representerer kun ca. 25 % av de utslippskuttene som trengs for å holde oppvarmingen under 2°C[1]. Dessuten vil et karbonbudsjett med 66% sjanse for å holde global oppvarming under 1,5°C med dagens utslipp være oppbrukt om så lite som fire år.[2] Denne varslede katastrofen vil ramme verdens fattigste, de som har bidratt minst til klimaendringene, hardest. Slik urettferdighet er uakseptabel.

Det kan derfor ikke være tvil om at alle lands nasjonalt bestemte mål må styrkes betraktelig. Det er heller ingen tvil om at storstilte utslippskutt må starte i dag, og at de 100 milliardene dollar per år innen 2020 i klimafinansiering, og andre midler som er lovet, må leveres. Kun da vil vi ha mulighet til å beskytte verdens sårbare, ha tid til å tilpasse oss de endringene som nå er uunngåelige, og styre unna irreversibel tap og skade for folk og natur. Alle lands klimamål må styrkes så snart som mulig og over tid. Dette skal starte før 2020, og helst i god tid før det.

Styrking av Norges nasjonalt fastsatte bidrag

Climate Action Tracker rangerer Norges klimamål på 40% utslippsreduksjon innen 2030 som «medium», som tilsier et nivå som ikke gjør oss i stand til å holde global oppvarming til 1,5-2°C.[3] Dette er ikke i tråd med Norges rettmessige ansvar, gitt vår enorme petroleumsbaserte rikdom, og heller ikke ønsket om å være pådriver og foregangsland. Det samme gjelder målet om klimanøytralitet innen 2030 som er vedtatt av Stortinget, selv om dette representerer en forbedring. ***Norges klimamål må derfor styrkes betraktelig slik at det er i samsvar med vitenskapelige anbefalinger for å unngå oppvarming på over 1,5°C.***

Utgangspunktet for utslippskutt bør være at de utføres hjemme, på norsk territorium. Implementeringen må begynne med en gang, uten å vente på at avtale med EU forhandles. I forhandlingene om regelverket for de nasjonalt fastsatte bidragene bør Norge kreve at alle lands jevnlig reviderte klimamål må forklare hvorfor og hvordan de er rettferdige med utgangspunkt i landenes ansvar og kapasitet, og representerer landets høyeste mulige ambisjon. Dette er også noe Norge må forklare i sitt nasjonalt fastsatte bidrag.

Økt klimafinansiering

Gjennom Parisavtalen plikter rike land som Norge å bistå utviklingsland med finansiering av både utslippsreduserende tiltak og tilpasning. Gjennomføringen av mange utviklingslands nasjonale mål er dessuten betinget av klimafinansiering. I følge paragraf 53 skal de rike landene fra 2025 være underlagt et nytt, kollektivt mål for klimafinansiering, som skal representere en opptrapping av 2020-nivået. I tillegg er

1 UNFCCCs Synteserapport fra 2015, http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/07.pdf
2 CarbonBrief. 2014. “Six years worth of current emissions would blow the carbon budget for 1.5 degrees.” http://bit.ly/1RkZMzI
3 Climate Action Tracker. 2016. http://climateactiontracker.org/countries.html

det lang vei å gå for å nå målet om 100 milliarder dollar friske penger årlig fra 2020. Klimafinansieringen skal komme i tillegg til allerede eksisterende bistand[4], oppskaleres over tid, og være balansert mellom utslippsreduksjoner og tilpasning, i tråd med artikkel 9 i Parisavtalen. Norge må derfor legge friske penger på bordet i tillegg til dagens klima- og miljøbistand, og trappe den opp betydelig de neste årene. Nivået må gjenspeile en rettferdig byrdefordeling, basert på Norges økonomiske kapasitet og historiske ansvar.

Norske miljø- og utviklingsorganisasjoner mener det er svært kritikkverdig at Norge så langt ikke har gjort jobben sin og økt klimafinansieringsbidraget i tråd med sine forpliktelser under Paris-avtalen. Det haster med å oppjustere ambisjonene og utløse nye tiltak gjennom økt klimafinansiering. Dette kommer tydelig fram på møtene i FNs klimakonvensjon, hvor behovet for finansiering framheves av så godt som alle utviklingsland i så godt som hvert skriftlig og muntlig innlegg. Det at mange lands nasjonale bidrag er betinget av finansiering reflekterer de rike landenes historiske ansvar, men også i enorm grad at penger, teknologi og kapasitet til å iverksette utslippskutt og tilpasning i disse landene rett og slett ikke finnes.

Forum anbefaler derfor at:

- ***Norge forplikter seg til å bidra med klimafinansiering til utviklingsland tilsvarende 1 % av BNI fra 2025, som bidrag til et nytt kollektivt mål.***
- ***Norge lager en plan for gradvis opptrapping til 1 % av BNI i 2025, som må innebære minst en dobling fra dagens nivå innen 2020 (til 10 mrd NOK).***
- ***Dette skal telles i tillegg til eksisterende bistand, ingen dobbelttelling.***
- ***Bidraget skal være likt fordelt mellom tilpasning og utslippskutt.***
- ***Norge må inkludere mål for finansiering i sitt nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen.***

En oppskalering av klimafinansieringen og styrking av de nasjonale klimamålene er i tråd med vedtak gjort av Stortinget i behandlingen av Parisavtalen: *«Stortinget ber regjeringen, før dialogen om økte ambisjoner i 2018, komme til Stortinget med en sak om Norges forslag til forsterkede mål – som utgangspunkt for prosessen for å oppnå Paris-avtalens formål».* I samme proposisjon understreker et flertall av energi- og miljøkomiteen at ambisjonsnivået for norsk klimafinansiering også bør oppskaleres i den sammenheng[5].

Selv om den såkalte fasilitative dialogen i klimaforhandlingene i 2018 er begrenset til å se på utslippskutt, mener vi at det er et behov for å se dette i sammenheng med klimafinansiering. Ettersom styrking av nasjonalt fastsatte bidrag i utviklingsland i stor grad avhenger av de rike landenes evne til å levere på sine klimafinansieringsforpliktelser, samt å øke disse, er det behov for en parallell prosess for oppjustering av klimafinansiering. Derfor mener vi at det vil være et positivt bidrag til arbeidet med å oppjustere de kollektive ambisjonene hvis Norge i forkant av den fasilitative dialogen legger frem et forsterket klimamål som også inneholder økte og konkrete planer for vårt klimafinansieringsbidrag. For å sikre forutsigbarhet for utviklingsland som er avhengige av finansiell støtte for å implementere sine nasjonalt fastsatte bidrag, vil en langsiktig forpliktelse til et høyt nivå av klimafinansiering være avgjørende.

Hvorfor 1 % til klimafinansiering?

Som et rikt land med høye klimagassutslipp har Norge et stort ansvar for klimatiltak internasjonalt. Utregninger hentet fra *The Climate Equity Reference Project*[6], som tar utgangspunkt i hvor stort historisk ansvar Norge har for globale klimagassutslipp, og hvor stor økonomisk kapasitet vi har tilgjengelig til å bidra til å løse klimakrisen, viser at Norge i 2030 vil ha et ansvar for å kutte tilsvarende ca. 500% av Norges nasjonale utslipp i 1990. Ettersom det ikke er mulig for Norge å kutte mer enn 100 % nasjonalt, og det i praksis heller ikke er mulig å kutte alle klimagassutslipp, er Norge nødt til å finansiere omfattende utslippskutt i andre land i tillegg til ambisiøse utslippskutt nasjonalt. *The Climate Equity Reference Project*

4 Artikkel 9.1 slår fast eksisterende forpliktelser i UNFCCCs artikkler 4.3 og 4.4 om "new and additional".
5 Prop. 115 S (2015-2016), Innst. 407 S fra energi- og miljøkomiteen, side 6 og 9.
6 https://climateequityreference.org

anslår på bakgrunn av det Norges internasjonale klimafinansieringsforpliktelse til ca. 6 mrd USD årlig innen 2025, avhengig av hva utslippskutt internasjonalt vil koste. Det tilsvarer ca. 40 mrd. NOK, som i 2025 vil utgjøre omtrent 1 % av Norges BNI. Ettersom dette tallet kun er basert på behovet for utslippskutt, og ikke inkluderer ansvar for tilpasning, utgjør 1% av BNI et minimum av hva som bør være Norges bidrag. Norge må trappe opp klimafinansieringen kraftig slik at det når 1% av BNI senest i 2025, når den nye finansieringsperioden under Paris-avtalen starter.

Nasjonal implementering

I dag drives klimapolitikken fra klimaforlik til klimaforlik, og pressekonferanse til pressekonferanse, noe som fører til manglende helhetstenkning og gjennomføringsevne hos både Storting og regjering. Mens utslippene i andre europeiske land har gått ned siden 1990, har Norges utslipp gått opp, og norske statsborgere har omtrent dobbelt så store utslipp per person som sine naboland. Derfor er det enda viktigere at Norge skjerper innsatsen mot 2030 med en tydelig handlingsplan for hvordan målet trinnvis skal oppnås år for år.

Den nye klimaloven kan bli et viktig skritt i riktig retning siden den vil strukturere klimapolitikken ved å etablere et system for årlig oppfølging gjennom budsjettbehandling og stortingsbehandlinger om klima. Formålet med loven er å omstille Norge til et lavutslippssamfunn i 2050, og å legge til rette for allmenn åpenhet og offentlig debatt om klimapolitikken. Dog mangler loven tre helt sentrale elementer for at den skal bli et effektivt verktøy for å implementere Parisavtalen. I sin behandling av klimaloven må Stortinget bl.a. sikre at:

- ***Utslippsmålet i 2050 skal gjelde for utslipp på norsk territorium for å sikre at Norge omstilles til et lavutslippssamfunn i 2050, slik formålet med loven er.***
- ***I loven står det at klimamålene skal oppdateres hvert femte år. Stortinget må definere et tak på hvor store utslipp Norge kan ha i hver femårsperiode, slik at utslippene faktisk går ned i tråd med målet om å omstille Norge til et lavutslippssamfunn.***
- ***Regjeringen må hvert år legge frem for Stortinget utslippsbaner for alle sektorer, og en oversikt over hvilke tiltak som vil realisere de nødvendige klimakuttene i hver sektor.***

Forum ønsker komiteen lykke til med den viktige initiativdebatten.